

- професійного успіху / О.І. Мармаза, О.М. Касьянова, В.В. Григораш [та ін.]. – Харків: Веста: Видавництво “Ранок”, 2003. – 152 с.
11. Шамова Т.И. Управление образовательными системами: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Т.И. Шамова, П.И. Третьяков, Н.П. Капустин; под ред. Т.И. Шамовой. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 320 с.
 12. www.mon.gov.ua – сторінка Міністерства освіти і науки України.
 13. <http://bestlessons.at.ua/> – сторінка Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

А.С. ПАВЛЕНКО. УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССОМ ВОСПИТАНИЯ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Резюме. В статье рассматривается управление учебно-воспитательным процессом в общеобразовательных учебных заведениях Украины. Освещается одно из направлений этой работы, а именно – управление воспитательным процессом в школах. Раскрывается влияние всех систем, участвующих в процессе воспитания в учебно-воспитательных учреждениях. Доказывается необходимость сочетания всех компонентов – государственных, частных и общественных, в управленческом аппарате.

Ключевые слова: администрация, управление воспитательным процессом в учебном заведении, завуч по воспитательной работе, системный подход, государственное управление, общественное самоуправление.

A.S. PAVLENKO. MANAGEMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE SECONDARY SCHOOLS.

The summary. The article discusses the management of the educational process in General educational institutions of Ukraine. Highlights one of the directions of this work, namely the management of the educational process in schools. It proves the necessity of combination of all components – private and public in the management staff.

Key words: administration, management of educational process in the school, the head teacher of educational work, system approach, public administration, public self-government.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. О.Б. Петренко.

Одержано редакцією 12.03.2016 р.

УДК: 378. 011. 3

Р.В. КОСТРУБАНЬ

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС СТРУКТУРНОЇ МОДЕЛІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Резюме. В статті обґрунтовано доцільність використання педагогічного моделювання для формування толерантності у майбутніх учителів, які здобувають освіту в педагогічних коледжах. Проаналізовано бачення науковців потенціалу педагогічного моделювання, представлено визначення педагогічної моделі. Зосереджено увагу на сутності складових моделі, визначено основні підходи, які покладені в основу структурної моделі формування толерантності студентів педагогічних коледжів.

Ключові слова: формування толерантності, модель, майбутні педагоги, коледжі, підходи.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В українському освітньому просторі організація професійної підготовки майбутніх вчителів в педагогічних коледжах відіграє вагомий роль. Сьогодні українській державі необхідні фахівці, які поєднують у собі, насамперед, такі якості, як гуманність, толерантність, розуміння найвищої цінності людини та людського життя, повагу до людей інших держав, націй і рас у поєднанні з самоповагою до себе, як громадянина незалежної й суверенної держави. У Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2011 р.) узагальненим образом мети української освіти є формування особистості з інноваційним типом мислення, котра сповідує демократичні цінності та водночас усвідомлює свою національну ідентичність.

У Декларації принципів толерантності, яка затверджена резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року задекларовано, що толерантність означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур світу, форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності. Беручи до уваги наведені аргументи, педагогічна освіта в коледжах має передбачати формування толерантності, національної свідомості, взаємоповаги між націями та народностями. Усе це вимагає переосмислення основних напрямків професійної підготовки майбутніх фахівців, які знайшли своє відображення у нормативних документах, а саме законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», державних національних програмах «Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 р.» та «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період 2012-2020 р.». Відповідно до них гуманітарний розвиток визначено пріоритетним та посилено роль вищих навчальних закладів щодо формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя в постійно змінному, конкурентному, взаємозалежному світі.

© Р.В. Кострубань, 2016

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що теоретичні та практичні аспекти педагогіки толерантності знайшла своє відображення у наукових працях А. Асмолова, Б. Вяткина, Є. Хакімова та ін. У психолого-педагогічних працях відомих педагогів Ш. Амонашвілі, І. Беха, О. Савченко, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської чітко виокремлено гуманістичні принципи педагогічної взаємодії (ставлення до людини як до найвищої цінності, повага її честі і гідності, визнання демократичних свобод щодо іншої культури, мови, віросповідання), які лежать в основі формування толерантності. Зокрема М. Тілічко [5] проаналізувала змістовні характеристики толерантності. У роботі А. Волошиної [2] представлені сучасні погляди на практичні механізми формування толерантності. У статті Н. Орловської [4] розроблено механізми впровадження педагогічних умов для формування толерантності. Нам імпонують висновки А. Матієнко [3] про доцільність впровадження конкретних принципів, які мають визначальний вплив на формування толерантності як професійної якості особистості майбутнього вчителя.

Незважаючи на те, що толерантність як властивість людини давно відома в різних наукових дисциплінах, досі в практиці професійної діяльності майбутніх учителів не сформоване науково-обґрунтоване ставлення до неї. Досі не вироблені принципи і умови, що задовольняють вимогам обґрунтованості, коректності в питаннях толерантності. Не завжди зрозумілий особистісний сенс толерантності, не повністю з'ясованими є складові. У спеціальній психолого-педагогічній літературі мало відомостей про педагогічні підходи та принципи підвищення рівня толерантності, лише у загальному вигляді аргументовано перевагу активним методам й ігровим вправам у практичному формуванні толерантності у майбутніх учителів, що здобувають освіту в педагогічних коледжах. Поза увагою науковців залишилися дослідження процедури педагогічного моделювання процесу формування толерантності майбутніх учителів під час гуманітарної підготовки в педагогічних коледжах.

Мета статті – дослідити зміст і сутність педагогічного моделювання та проаналізувати структуру й основні підходи до розробки структурно-системної моделі формування толерантності студентів педагогічного коледжу в процесі гуманітарної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як показали результати проведеного нами констатуючого етапу експериментального дослідження, формування толерантності виступає невід'ємною особистісною рисою сучасного вчителя. Тільки толерантний вчитель початкової школи може виховати своїх учнів справжніми патріотами, високоморальними і свідомими громадянами своєї країни, які здатні до саморозвитку та самовдосконалення. Сьогодні навчально-виховний процес в педагогічних коледжах вимагає від викладачів вміння системно використовувати метод педагогічного моделювання.

Використання педагогічного моделювання при формуванні належного рівня толерантності, перш за все, передбачає «триадний» підхід. По-перше, педагогічне моделювання це динамічний рух, що базується на мотиваційній основі освітнього процесу в коледжі. Тобто, є мета-еталон – майбутній учитель з високим рівнем толерантності, а тому очікуваний результат – це вибір оптимальних практичних підходів до формування толерантної особистості під час навчання в педагогічному коледжі. По-друге, педагогічне моделювання передбачає активну взаємодію між усіма суб'єктами освітнього процесу (викладацьким складом і студентами на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії). По-третє, педагогічне моделювання безпосередньо включає практичні механізми формування толерантності студентів коледжу (принципи, підходи, форми, методи, засоби і практичні прийоми). В цілому, педагогічне моделювання передбачає активне стимулювання викладачами внутрішньої мотивації студентів в галузі толерантної поведінки для досягнення найбільш оптимального результату.

Таким чином, педагогічне моделювання освітнього процесу слід розглядати з позиції гуманістичної педагогіки. Воно передбачає формування толерантності на основі вдосконалення ціннісних орієнтацій, інтересів, нахилів, здібностей і задатків майбутнього педагога. Педагогічне моделювання базується, перш за все, на удосконаленні теоретичних знань студентів коледжів про людину, як високо духовну особистість і людяність як провідну рису її характеру. Як наслідок, формуючи у майбутніх вчителів високий рівень толерантності на основі використання процедури педагогічного моделювання доцільно робити основний акцент на гуманітарних дисциплінах. Відзначимо, що головним результатом педагогічного моделювання є розробка графічної педагогічної моделі.

У процесі проведеного дослідження встановлено, що педагогічне моделювання використовувалося для формування толерантності студентів. Наприклад, в дисертаційному дослідженні Т. Білоус [1] представлено організаційно-функціональну модель виховання толерантності у студентів вищих педагогічних навчальних закладів у процесі вивчення іноземної мови. У своїй кандидатській роботі Ю. Тодорцева [6] запропонувала педагогічну модель формування толерантності у майбутніх вчителів, яка має блочну структуру. Однак, в цих дослідженнях не представлено особливостей освітньої системи коледжів, і не прийнято до уваги можливості, якими володіють гуманітарні дисципліни. Ці факти спонукали нас до більш ґрунтовного дослідження процедури педагогічного моделювання і підштовхнули до необхідності розробки графічної моделі, які би сприяли формуванню толерантності майбутніх учителів початкових класів, які здобувають освіту в педагогічних коледжах.

Перш за все, відзначимо, що модель – це аналог будь-якого процесу, який використовується в науковому дослідженні в якості заміника оригіналу. Модель з методологічної точки зору виконує пізнавальну роль, виступаючи засобом пояснення конкретного педагогічного процесу. На основі впровадження в навчально-виховний процес коледжів вираженої та продуманої моделі можна досягти істотного вдосконалення у студентів толерантності. З огляду на це головне завдання нашого дослідження передбачало розробку та впровадження структурної моделі, яка була спрямована на формування толерантності майбутніх учителів початкових класів у

процесі гуманітарної підготовки. *Метою* розробки є професійна підготовка вчителів нової формації, які здатні виховувати нове покоління учнів, передаючи їм власний позитивний досвід на основі високого рівня толерантності та гуманістичних цінностей.

Основний акцент при розробці структурної моделі нами був зроблений на конкретних *завданнях*:

1) формування у студентів коледжу фундаментальних теоретичних знань, вдосконалення практичних умінь і навичок в галузі толерантності, а також вивчення закономірностей, що сприяють розвитку демократичних цінностей;

2) розвиток у студентів коледжу толерантного світогляду та світосприйняття, які становлять професійну основу для майбутнього вчителя початкових класів;

3) вдосконалення толерантного педагогічного мислення і емпатійного ставлення до своїх учнів;

4) формування толерантної поведінки, яка становить основу професійної етики вчителя.

Структурна модель формування толерантності розроблена нами на основі особистісно-орієнтованого підходу, що передбачає створення толерантного середовища в коледжі при вивченні студентами гуманітарних дисциплін. Цей підхід базується на рівноправному партнерстві, готовності до взаєморозуміння та взаємоповаги в процесі спілкування студентів між собою, морально-естетичній взаємодії з викладачами. Він передбачає врахування спрямованості особистості, особливостей психологічних процесів, типологічних властивостей майбутніх педагогів під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу.

Висновки. Для досягнення максимального результату в процесі формування толерантності, як особистісної якості майбутніх молодших спеціалістів, які здобувають освіту в коледжі, можливо лише на основі використання педагогічного моделювання, яке базується на сучасних освітніх парадигмах і включає інноваційні підходи. Структурна модель формування толерантності студентів педагогічного коледжу в процесі гуманітарної підготовки розглядається нами, як цілісна система, всі складові якої тісно пов'язані між собою і спрямовані на досягнення результату – високого рівня всіх показників толерантності у переважній більшості студентів, які навчаються в коледжі.

Перспективи подальших наших досліджень передбачають дослідження конкретних методів, форм та засобів, які доцільно покласти в основу структурної моделі формування толерантності

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус Т.М. Виховання толерантності в студентів вищих педагогічних навчальних закладів у процесі вивчення іноземної мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Тамара Миколаївна Білоус. – К., 2004. – 227 с.
2. Волошина О. Проблема формування толерантності в сучасних педагогічних дослідженнях / О. Волошина // Рідна школа. – 2007. – № 3. – С. 4-6.
3. Матієнко О. Принципи формування толерантності як професійної якості особистості вчителя / О. Матієнко // Наук. записки Тернопільського НПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка. – Тернопіль: ТНПУ, 2005. – № 3. – С. 25-29.
4. Орловська Н. Педагогічні умови впровадження ідей педагогіки толерантності / Н. Орловська // Завуч. Шкільний світ. – 2012. – № 21. – С. 8-11.
5. Тилічко М. Змістові характеристики поняття толерантності / М. Тилічко // Наук. записки Тернопільського НПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка. – Тернопіль: ТНПУ, 2005. – № 3. – С. 165-169.
6. Тодорцева Ю.В. Формування толерантності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Юлія Вікторівна Тодорцева; Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2004. – 280 с.

Р.В. КОСТРУБАНЬ. НЕОБХОДИМОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС СТРУКТУРНОЙ МОДЕЛИ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ТОЛЕРАНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КОЛЛЕДЖЕЙ

Резюме. В статье обоснована целесообразность использования педагогического моделирования для формирования толерантности у будущих учителей, которые получают образование в педагогических колледжах. Проанализированы видение ученых потенциала педагогического моделирования, представлены определения педагогической модели. Сосредоточено внимание на сущности составляющих модели, определены основные подходы, которые положены в основу структурной модели формирования толерантности студентов педагогических колледжей.

Ключевые слова: формирование толерантности, модель, будущие педагоги, колледжи, подходы.

R.V. KOSTRUBAN. THE NECESSITY OF INTRODUCTION IN THE EDUCATIONAL PROCESS PEDAGOGICAL MODEL FOR TOLERANCE FORMATION OF STUDENTS WHO STUDY IN PEDAGOGICAL COLLEGES

The summary. The expediency of using a pedagogical modeling for tolerance formation in future teachers who get education in pedagogical colleges was substantiated. The scientists' vision of the potential educational modeling was analyzed and the definition of pedagogical model was presented. The main attention is drawn on the nature of the components of the model. The basic approaches that form the basis of a structural model of tolerance formation of students who study in pedagogical colleges.

Key words: tolerance formation, model, future teachers, colleges, approaches.

Рекомендовано до друку.
Д-р пед. наук, проф. О.В. Безкоровайна.

Одержано редакцією 11.02.2016 р.